

Purvīša balvas nominants Ģirts Bišs: Arī skaņa var būt skulptūra

Mūzika ir pastāvīga un var izdzīvot arī vienatnē, tāpat skaņa var būt kā skulptūra, uzskata komponists un debitants "Purvīša balvā" Ģirts Bišs.

Profesionālo muzikālo izglītību Bišs uzsācis Emīla Dārziņa mūzikas vidusskolā un pēcāk turpinājis to Latvijas Mūzikas akadēmijas Kompozīcijas klasē. Komponista vēlme uzkrāt zināšanas ne tikai skaņu jomā, bet arī vizuālajā mākslā vainagojusies ar maģistra grādu Viļņas Mākslas akadēmijas Foto un mediju fakultātē. Prasme darboties ar fotogrāfiju atspoguļojusies jau vairākās fotoizstādēs gan Latvijā, gan arī ārpus tās.

Bišs ar savu radošo darbību ir sasniedzis arī nopietnus panākumus vietējā mērogā - ieguvis Latvijas kinomākslas augstāko apbalvojumu "Lielais Kristaps" par mūziku animācijas filmai "Bezmiegs". Vairākkārt ir saņēmis godalgas Starptautiskās Reklāmas asociācijas konkursā "Golden Hammer", savukārt pagājušajā gadā saņēma AKKA/LAA Autortiesību bezgalības balvu par darbu klavierēm un elektronikai "Weinbach 44", kā arī Londonas Starptautiskā animācijas festivāla balvu par labāko skaņu un mūziku Edmunda Jansona filmai "Kora turneja".

Biša ikdienas darbs rit Latvijas Radio 1 mūzikas producenta lomā, un viens no interesantākajiem komponista projektiem ir tapis, sadarbojoties tieši ar Latvijas Radio kori projektā "Press to Play". Projekts ir saņēmis sabiedrības un kritiķu atzinību un ticis nominēts Lielajai mūzikas balvai. Muzikologs Boriss Avramecs par šo ciklu ir izteicies, ka "dziedātāju pozas, žesti, pārvietošanās, gaismas efekti, kā arī minimālistiska scenogrāfija pārliecinoši papildināja skaņu un kļuva arī par tās daļēju vizualizāciju".

Pagājušā gada nogalē sabiedrība tika iepazīstināta ar Kristapa Ģelža un Biša mākslasdarbu "Kancele". Šo multimediju darbu veidoja septiņu metru augstumā uzstādīts laternas stabs ar ventilatoru apgaismes ķermeņa vietā. Ikvienam apmeklētājam bija iespēja izsūdzēt savus grēkus, vienkārši nosūtot attiecīgu īsziņu uz norādīto tālruna numuru un kā apliecinājumu tam izdzirdot Biša komponētu nelielu skaņdarbu. Tajā latīņu valodā tiek izdziedātas rindas no Mateja evaņģēlija 6. nodaļas. "Šis darbs ir skaudra metafora par nepārejošo cilvēka niecības sajūtu Dieva valstības priekšā!" - tā par šo darbu izteikusies mākslas kuratore un kritiķe Ieva Kalniņa.

Par darbu "Kancele", kuru apmeklētāji varēja aplūkot un sadzirdēt Rīgas Doma dārza galerijā, abi tā autori 2013. gada ceturtajā ceturksnī ir nominēti augstākajam apbalvojumam Latvijas mākslā - "Purvīša balvai".

Tā kā gada sākumā lasītājiem jau bija iespēja iepazīties ar vienu no šī darba autoriem - mākslinieka Ģelža - pārdomām par mākslu saistībā ar izstādes "2013" darbu nominēšanu "Purvīša balvai" 2013. gada 3. ceturksnī, šoreiz piedāvājam otra "Kanceles" autora - "Purvīša balvas" debitanta Biša redzējumu par skaņu pasauli, par mūzikas radīšanu un viņa attiecībām ar mākslu.

Jūs esat komponējis mūziku teātra izrādēm, filmām, televīzijai. Kā tas ir - komponēt mūziku mākslas darbam?

Pašā procesā principiālu atšķirību nav. Varbūt mazāk iesaistīto personu. Un - jo mazāk personu, jo iespējama lielāka patstāvība tajā, ko tu paveic, un tas ir patīkami.

Līdz ar šo kopdarbu "Kancele", kas tapis sadarbībā ar mākslinieku Kristapu Ģelzi, jūsu veikums ir nominēts arī augstākajam apbalvojumam Latvijas mākslā - Purvīša balvai. Ko jums kā komponistam nozīmē šāda nominācija?

Tas man nozīmē to, ka es viens pats netiktu nominēts "Purvīša balvai", ja nebūtu Kristapa Ģelža idejas un impulsa.

Cik liela nozīme mūzikai mākslā ir mūsdienās?

Mūsdienās dažkārt ir grūti novilkt robežu starp to, kas ir skaņu kombinācija un kas ir mūzika. Man liekas, ka tas ir interesanti. Bet kādam tas var likties apgrūtinoši. Skaņa var būt mākslas objekts pats par sevi - piemēram, skaņa kā skulptūra. Arī kino ir mākslas darbs, kurā mūzika nereti ir puse no veiksmes. No otras puses, mūzika spēj būt arī ļoti abstrakta, patstāvīga un izdzīvot vienatnē.

Jūsu kopdarbs bija apvīts ar reliģisko motīvu - apgaismes stabs, kurš apmeklētājiem piedāvāja atlaist grēkus. Atskatot jūsu komponētajam skaņdarbam, kur latīņu valodā tiek izdziedātas rindas no Mateja evaņģēlija 6.nodaļas, bija iespējams gūt sirdsmieru. Vai mūsdienu steidzīgajā, haotiskajā laikmetā maz ir iespējams gūt sirdsmieru?

Es par to nereti domāju, un man ir bail no atbildes.

Jūs esat studējis fotogrāfiju, turklāt piedalījies arī fotoizstādēs. Vai esat domājis arī par savu personālizstādi?

Esmu! Bet pati apziņa, ka izstādi patiešām varētu sarīkot, ir pietiekami iedarbīgs anestēzijas līdzeklis, lai atliktu šādas ieceres realizāciju.

Kas iedvesmo mūzikas komponēšanas procesā?

Skaņu tembri. Attēli, kāds vizuāls nospiedums. Atmiņas. Noskaņojums, kas rada eiforiju. Izmisuma sajūta. Apziņa, ka būšu brīvs pēc tam, kad pabeigšu komponēt.

Vai esat iecerējis turpināt pievienot muzikālu vērtību arī citiem mākslasdarbiem? Iespējams, jau patlaban strādājat pie šāda projekta?

Labprāt vēlētos rakstīt mūziku kādai psiholoģiskai drāmai.

Kas ir jūsu autoritātes mākslā vai mūzikā un mūsdienu kultūrā vispār?

Esmu lasījis, ka pārredzamā cilvēces nākotnē lielākā daļa planētas iedzīvotāju būšot vai nu sportisti, vai mākslinieki. Droši vien autoritātes jēdziens tad beidzot būs kļuvis arhaisks.

Vai, veidojot jaunu mākslas darbu, esat pieķēris sevi domājam par izpatikšanu publikai vai kritiķiem?

Protams, uzmanos, lai nemanot tas nenotiktu. Īpaši gadījumos, kad jāstrādā pie pasūtījuma darbiem.

Ko uzgleznot jāprot jebkuram māksliniekam?

Ināru un Borisu Teterevus! (smejas)